

e-ISSN: 2980-2628 | www.jomiss.com.tr

CİLT 2, SAYI 2, Aralık 2024 | VOLUME 2, ISSUE 2, December 2024

Atıf Bilgisi | Reference Information

Mehmet Kemal Çakmakçı, “Minnettar Gözler” ile “Peşaver Ekspresi” Adlı Öykülerde Hindistan’ın Bölünmesi Sırasında Yaşanan Katliamlar”, *JOMISS*, C. 2, S. 2, Aralık 2024, s. 93-105.

Makale Türü | Article Type

Araştırma Makalesi | Research Article

DOI No: 10.29329/jomiss.2024.1088.1

Geliş Tarihi | Received Date
30 Eylül 2024 | 30 September 2024Kabul Tarihi | Accepted Date
30 Kasım 2024 | 30 November 2024

“Minnettar Gözler” ile “Peşaver Ekspresi” Adlı Öykülerde Hindistan’ın Bölünmesi Sırasında Yaşanan Katliamlar

Massacres During the Partition of India in the Stories “Shukur Guzar Ankhen” and “Peshawar Express”

 Mehmet Kemal ÇAKMAKÇI*

Özet

Hint alt kıtası halkının 1857 yılında gerçekleştirdikleri Bağımsızlık Savaşı'nın başarısızlıkla sonuçlanmasının ardından ülke yönetimini ele geçiren İngilizler, bölge halkı üzerinde ağır yaptırımlar uygulamış ve toplumsal, siyasal, kültürel hayata ayrıyıcı müdahalelerde bulunmuşlardır. İngilizler II. Dünya Savaşı sonuçları ve bölgede artan bağımsızlık mücadeleleri neticesinde bu coğrafyadan çekilme kararı almışlardır. İngilizlerin Hint alt kıtasından ayrılması sonucunda 14 Ağustos 1947 tarihinde Pakistan'ın, 15 Ağustos 1947 tarihinde de Hindistan'ın kurulmasıyla iki bağımsız ülke meydana gelmiştir. Tarih boyunca pek çok ulusun göç edip hâkimiyet kurduğu Hint alt kıtası, bu kez milyonlarca insanın yer değiştirmesiyle sonuçlanan kitlesel göçlere tanıklık etmiştir. Bu süreçte, Hindistan topraklarında kalan Müslümanlar Pakistan'a, Pakistan'da kalan Hindu ve Sihler ise Hindistan'a göç etmek zorunda bırakılmışlardır. Bu dönemde tarihte eşine az rastlanan kitlesel göçlerde, yüzyıllardır aynı coğrafyada yaşayan halklar birbirlerinin düşmanları haline, dönüşmüş, katliamlar, yağmalamalar, hırsızlıklar, kaçırılmalar, tecavüzler gibi insanlık dışı olaylar yaşanmıştır. 1947 Hindistan bölünmesi, Urdu edebiyatında da geniş yankı bularak edebiyatın başlıca konularından olmuştur. Bu dönemde yaşanan vahşeti pek çok yazar ve şair eserlerinde konu edinmişlerdir. Bu çalışmada; 1947'de Hindistan'ın bölünmesi ile birlikte birbirlerinin düşmanları haline dönüşen gelen insanların gerçekleştirdikleri katliamların bir Hindu yazar Krişen Çandar'ın “Peşaver Ekspresi” ve bir Müslüman yazar Hayatullah Ansari'nin “Minnettar Gözler” öykülerine nasıl yansdığı analiz edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Hindistan'ın Bölünmesi, Krişen Çandar, Hayatullah Ansari, Peşaver Ekspresi, Minnettar Gözler.

Abstract

Following the failure of the Independence War fought by the people of the Indian subcontinent in 1857, the British took control of the region and imposed severe sanctions on the local population, making divisive interventions in the social, political, and cultural life. Due to the outcomes of World War II and increasing independence movements in the region, the British decided to withdraw from the subcontinent. As a result, two independent countries, Pakistan on August 14, 1947, and India on August 15, 1947, were formed. Throughout history, the Indian subcontinent has witnessed the migration and domination of various nations, but this time, it experienced mass migrations involving millions of people. Muslims remaining in India were forced to migrate to Pakistan, while Hindus and Sikhs in Pakistan had to move to India. During this period, mass migrations, rarely seen in history, turned communities that had coexisted for centuries into enemies, leading to massacres, looting, theft, abductions, and rapes inhumane events that took place on a massive scale. The partition of India in 1947 echoed widely in Urdu literature, becoming one of its primary themes. Many writers and poets reflected the horrors of this period in their works. This study analyzes how the massacres committed by people who became enemies due to the partition of India in 1947 are depicted in the stories “Peshawar Express” by a Hindu writer, Krishan Chander, and “Shukur Guzar Ankhen” by a Muslim writer, Hayatullah Ansari.

Keywords: Partition of India, Krishan Chander, Hayatullah Ansari, Peshawar Express, Shukur Guzar Ankhen.

* Dr. Öğr. Üyesi. Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Urdu Dili ve Edebiyatı Bölümü, mehmetkernalcakmakci@gmail.com, Orcid: 0000-0002-4912-9003, Türkiye.

Giriş

Tarih boyunca pek çok ulus tarafından göçe maruz kalan Hindistan yarımadası, 1947 senesinde Hindistan'ın bölünmesi ile birlikte insanlık dışı olayların yaşanmasına sebebiyet veren bir iç göçe tanıklık etmiştir. 1757 yılına kadar İngilizler tekeli güçlendirmiş ve Bengal, Bihar, Orissa bölgelerine hâkim olmuşlardır. İngilizlerin bencil yönetimi, 1769-1770 yıllarında Bengal kıtlığına yol açmış ve milyonlarca insan açlıktan ölmüştür. Bu durumun yarattığı tehlikeler nedeniyle, 1773'te "Düzenleme Kanunu" çıkarılmıştır.¹ İngiliz çıkarlarını önceleyen bu kanun da yetersiz kalmış ve bölgedeki isyanın önüne geçilememiştir. Bölge siyasetinde önemli bir yer tutan ve alt kıta tarihine "1857 Bağımsızlık Savaşı", "1857 Sipahi Ayaklanması" İngiliz kaynaklarına ise "1857 İsyanı" olarak geçen emperyalizme karşı başlatılan bu süreç, İngilizler tarafından bastırıldıktan sonra, bölgede üç yüz yılı aşkın hüküm süren Babür İmparatorluğu'na son verilmesiyle, bu coğrafya Büyük Britanya İmparatorluğunun bir parçası konumu haline gelmiştir.² Ticaret amacıyla Hindistan'a gelen İngilizlerin ülkede yönetici olmalarıyla, bölge insanının toplumsal, siyasal, kültürel hayatına baskıcı ve ayırıştırıcı bir şekilde müdahalede bulunmuşlardır.

Ülke yönetimini ele geçiren İngilizler, Müslüman, Hindu ve Sihler arasında ayırıştırma politikaları uygularken, alt kıtada bağımsızlık için sivil isyanlar devam etmektedir. İkinci Dünya Savaşı'nda da yenilgiler alarak maddi ve askeri kayıplar veren İngiltere, Güney Asya'dan çekilme planları kurmaktadır.³ Bu doğrultuda son Genel Vali Lord Mountbatten bölgede süregelen meseleleri çözmek adına Hindistan'a gönderilmiştir. Mart 1947'de Hindistan'a ulaşan Genel Vali, gözlemleri sonucunda bu coğrafyanın iki farklı ülkeye ayrılmasına karar vermiştir. Daha sonra Pakistan'ın İlk Genel Valisi de olacak Muhammed Ali Cinnah ile yaptığı görüşmeler nihayetinde Cinnah'ın tam bağımsız bir Pakistan'ın kurulması ve bu kararın dışında hiçbir çözüm yolunu kabul etmeyeceğini⁴ ifade etmesinin üzerine, iki farklı ülke fikriyle İngiltere'ye dönen Genel Vali Lord Mountbatten, İngiliz hükümetinin de onayını aldıktan sonra Hindistan'a gelerek bölünme planını liderlerle paylaşmış ve 3 Haziran 1947'de bu planı ilan etmiştir.⁵ 14 Ağustos 1947 tarihinde Pakistan müstakil bir devlet olarak kurulurken, bir gün sonra 15 Ağustos 1947 yılında Hindistan da bağımsızlığını kazanmıştır.

İngilizlerin bölgede yönetici oldukları süreç içerisinde gerçekleştirdikleri ayırıştırıcı ve baskıcı tutum pek çok isyanı da beraberinde getirmiştir. Müslüman, Hindu-Sih gruplar arasında yaşanan çatışmalar, 1947 Hindistan-Pakistan ayrılığında daha yoğun ve sert bir şekilde devam etmiştir. Bölünme sonucu alınan kararlar gereğince Müslümanlar yeni kurulan Pakistan'a, Hindu ve Sihler ise Hindistan'a göç etmek zorunda bırakılmışlardır. Bu süreçte yaklaşık 14 milyon insan göç etmek durumunda kalırken, yaşanan çatışmalarda yaklaşık iki milyon insan hayatını kaybetmiş, 200 bine yakın kadın ise tecavüze uğramıştır.⁶ Geniş çaplı göçler esnasında katliam, tecavüz, yağmalama, hırsızlık, kaçırılmalar gibi sorunlarla karşılaşan göçmenler bunların yanı sıra göç edildikten sonra yeni varılan ülkede ötekileştirilme, aidiyet sorunları, anavatana özlem, kabul görmeme, kimlik karmaşası, hayal kırıklığı, yalnızlık gibi duygularla da yüzleşmek zorunda kalmışlardır.⁷ Hindistan-Pakistan ayrılığı bu dönemde konu edildiği temalar ile edebiyatta geniş yankı bulmuştur.

"Urdu edebiyatında Fesadat olarak anılan hizip çatışmaları, bölgenin, siyasal, kültürel ve sosyal yaşamında derin izler bıraktı. Bu dönemi konu alan öykülerin çoğunda, göç yollarındaki yağma ve soygunlar; köylerin, mahallelerin ateşe verilmesi; terk edilmiş evler, bölünmüş aileler, sürek avına dönüşen katliamlar,

1 Muhsin Ramazan İşsever, "Avrupalıların Hint Alt Kıtadaki Sömürgecilik, Şarkiyat Faaliyetleri ve Warren Hastings", *Avrasya'da Türkiyat ve Şarkiyat Çalışmaları, Demavend Yayınları, İstanbul 2018, s. 223.*

2 Celal Soydan (çev.), *Göç Öyküleri, Hece Yayınları, Ankara 2018, s. 7.*

3 Davut Şahbaz-Esra Büyükbahçeci, "Saadat Hasan Manto'nun 'Sahay' ve Khuswant Singh'in 'Pakistan Treni' adlı eserlerinde Bölünmenin Acıları", *Türkiye'de Pakistan Çalışmaları I, Apam, Ankara 2023, s. 71.*

4 Faruk Ahmed Dar, "Jinnah and The Lahore Resolution", *Journal of Research Society of Pakistan, C. 52, S. 1, 2015, s. 203.*

5 Hakan Kuyumcu, *Pakistan Tarihi (1857-1958), Sagem Yayıncılık, Konya 2018, s. 131.*

6 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 8.

7 Hatice Görgün, "Yeni Delhi-Jaipur-Agra Üçgenindeki Mev Halkının Göç Dönemindeki Anılarından Seçmeler", *Doğu Göç Edebiyatı, İstanbul, Demavend Yayınları, 2017, s. 138.*

gruplar hâlinde kadın iffetinin yağmalanışı, göç edilen ülkede yaşanan hayal kırıklıkları gibi birçok konu işlenir ve çaresizlik içindeki insan selinin yaşadığı trajedi gözler önüne serilir.”⁸

Bu dönemde yaşanan insanlık dışı olaylar edebiyatın neredeyse tüm alanlarına yansımıştır. Pek çok şair ve yazar bu geniş çaplı göç yolculuğunda insanların karşılaştıkları sorunları eserlerine yansıtılmışlardır. Bu sürece bizzat tanıklık eden Krişen Çandar, öykü türünde kaleme aldığı eserlerinde meydana gelen olayları tüm gerçekçiliği ile aktarırken, yine yaşam öyküsü bölünme dönemiyle kesişen bir diğer yazar Hayatullah Ansari de bu süreçte yaşanan meseleleri sonraki kuşaklara canlı örneklerle taşımıştır.

Bu çalışmada, Krişen Çandar’ın (پشاور ایکسپریس - Peshawar Ekspres) “Peşaver Ekspresi” ile Hayatullah Ansari’nin (شکر گزار آنکھیں - Şukur guzar ankhen) “Minnettar Gözler” öykülerinde Hindistan-Pakistan ayrılığı sırasında meydana gelen katliamlar karşılaştırmalı bir bakış açısıyla incelenerek, yaşanan dramatik hikâyelerin yazarların eserlerine nasıl yansıdığı analiz edilmeye çalışılmıştır. Eser seçimi yapılırken bir Hindu ve bir Müslüman yazarın seçilmesiyle konu ele alınmıştır. Her iki yazarın da olayları aktarırken takındıkları tutumun din temelli mi yoksa objektif insani bakış açısıyla mı ortaya konulduğu tespit edilmeye çalışılmıştır.

Hayatullah Ansari

1912’de Hindistan’da yer alan Lakhnov’da dünyaya gelmiştir. Medrese eğitiminden sonra, Aligarh Muslim Üniversitesi’nde eğitim gördüğü sürede dönemin İlerici Yazarlar Akımı’na bağlı edebiyatçılarıyla tanışan Ansari, onların hayat görüşlerinden etkilenmiştir. Daha sonra Hindistan’ın bağımsızlığa giden sürecinde de önemli bir rol üstlenen Kongre Partisi’nin resmi gazetesi “Kavmi Avaz”’a ek olarak “Hindustan ile “Sab Saath” gibi dergilerde de editörlük yapmıştır. Edebiyat kariyerine öykü yazarak başlayan Ansari, ilk öyküsü “Camia”yı 1930 senesinde yazdıktan dokuz yıl sonra 1939’da “Anokhi Musibat” adlı öykü kitabını yayımlamıştır. Sonraki yıllarda 1946’da “Bare Bazar me”, 1947’de “Şikasta Kagure” ve Hindistan’ın özgürlük mücadelesinin tarihine dayanan romanı “Lahu ke Phul”u 1969’da yayınlanmıştır.⁹ Ayrıca yazar bu romanı ile Hindistan’ın Ulusal Edebiyat Akademisi Sahitya Akademi tarafından ödüllendirilmiştir. Yazar 1999 senesinde 87 yaşında hayatını kaybetmiştir.

Hayatullah Ansari, toplumsal meseleler ve Hindistan’ın sosyo-politik durumu üzerine yoğunlaşmıştır. Realist ve sosyalist bir yaklaşım benimseyen Ansari eserlerinde yoksulluk, eşitsizlik, adaletsizlik ve kast sistemi gibi sosyal temalara yer vermiştir.

Krişen Çandar

23 Kasım 1914 tarihinde, babasının doktor olarak çalıştığı Kuzey Hindistan’da bulunan Racastan eyaletinin, Bharatpur şehrinde doğan Krişen Çandar, çocukluğunu Cammu ve Keşmir eyaletine bağlı Punç şehrinde geçirmiş, ilköğrenimini Mahender Garh’ta tamamlamıştır. Beşinci sınıftan itibaren Urduca öğrenmeye başlamış ve sekizinci sınıfta Farsça dersleri almıştır.¹⁰ Eğitimine Lahor’da bulunan Forman Christian College’da devam eden Çandar, 1930’lu yıllarda Urdu dilinde basılan edebiyat dergilerinde öyküler yazmaya başlamıştır. 1942’ye kadar All Indian Radio’da çalışan Çandar, Bombay’a yerleşmiş ve burada film senaryoları kaleme almıştır. 8 Mart 1977’de hayatını kaybetmiştir.

Hayatullah Ansari gibi İlerici Edebiyat Akımı’nın bir üyesi olan Krişen Çandar, eserlerinde yoksulluk, açlık, kast sistemi ve 1947 Hindistan’ın bölünmesi sırasında göç yolunda yaşanan vahşeti ve insanlık dışı olayları kaleme almıştır.

“20. yy. materyalizmine gösterdiği başkaldırıyla Krişen Çandar, haklı olarak ilerici hareketin temel taşlarından oldu. Toplumdaki gaddarlık ve insaniyetsizliklere hiç

8 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 8.

9 Ishrat Naheed, “Hayatullah Ansari: personality and literary achievements”, 2014.

10 “Profile of KrishnChander”, t.y., (Çevrimiçi) <https://www.rekhta.org/authors/krishn-chander/profile>.

seyirci kalmadı. Entelektüel anlamda tam bir isyankâr olarak, toplumun temelini teşkil eden tüm değer yargılarını sorguladı. Öykülerinde ağırlıklı realizm yanı sıra zaman zaman romantik unsurlar da göze çarpar.”¹¹

Hayatın elemlerine derin bir bilinçle eserlerinde yer veren ve realist bir yazar olan Çandar, ülkesinin içinde bulunduğu dil, din ve etnik çeşitlilikten kaynaklanan meselelere de değinmiştir.¹² Sosyal adaletsizlik, işsizlik ve ülke ekonomisinde yaşanan sıkıntıları da yansıtan Krişen Çandar, romantik bir üsluba sahip olmakla birlikte sosyal bilinci de eserlerine yansıtmıştır.¹³

1947 tarihinde Hindistan’ın bölünmesi ve ardından göç yolculuğunda yaşananlar dönemin edebiyatçıları derinden etkilemiştir. Bu döneme şahitlik eden Krişen Çandar, kaleme aldığı eserlerinde göç zamanı meydana gelen katliam, tecavüz, yağmalama, hırsızlık, yoksulluk gibi insanlık dışı olaylara yer vermiştir.

“Minnettar Gözler” Öyküsünde Hindistan’ın Bölünmesi Sırasında Yaşanan Katliamlar

Hindistan’ın bölünmesi ve Pakistan’ın kurulması içerisinde yeni umutlar ve yeni bir yaşam düşüncesi barındırmaktaydı. Bölünme ve ardından gerçekleşen göç süreci yüzyıllardır barış içerisinde yaşayan Müslüman ve Hindu-Sih gruplar arasında hizip çatışmalarının artmasına neden olarak, yaşanan dini çatışmalar beraberinde birçok travmatik sonuçlar getirmiştir. İngilizlerin Hint alt kıtasını terk ederken gerçekleştirdikleri bilinçli ve sınırların keyfi olarak çizildiği bölünme, ortak kültürel değerlere sahip halklar arasında büyük bir insanlık zulmünün yaşanmasına sebep olmuştur.¹⁴ XX. yüzyılın büyük çaplı göç sürecine tanıklık eden ve dini temellere dayalı Hindistan ve Pakistan’ın bölünmesi beraberinde şiddet olaylarını getirmiştir. Müslümanlar Pakistan’a, Hindular ve Sihler ise Hindistan’a göç etmeye çalıştıkları süreçte Hindistan’ın kuzeyi -özellikle Pencap ve Bengal bölgelerinin nüfusun karışık olduğu alanlar olmasından dolayı bu bölgelerde göç sırasında karşılıklı katliamlar ve saldırılar yaşanmıştır. Krişen Çandar Peşaver Ekspresi, Hayatullah Ansari ise Minnettar Gözler adlı öykülerinde Müslüman-Hindu ve Sih halkları arasında yaşanan din sebepli katliamlara değinmişlerdir.

Hayatullah Ansari tarafından yazılan “Minnettar Gözler” adlı öykü, Hindistan’daki toplumsal çatışmaların ve dinî fanatizmin yarattığı derin yaraları, insanın iç dünyasındaki karmaşık duyguları ve vicdan muhasebesini çarpıcı bir şekilde ele almaktadır. 26 Temmuz 1948’de, trajik bir geçmişin izleriyle hayatta kalan bir karakterin anılarının anlatıldığı öykünün ana karakteri, ailesinin ve sevdiklerinin öldürülmesinden dolayı büyük acılar çekmiş bir adamdır. Ana karakter, çocukları ve eşini kaybetmiştir. Her bir kayıp, karakterin hayatında onulmaz yaralar açmış; ailesi, kızları, henüz süt emme çağındaki bebeği ve hayat arkadaşı acımasızca öldürülmüşlerdir. Ölenlerin yanı sıra, karakterin annesi ve eşine yapılan aşağılayıcı ve utanç verici davranışlar, travmanın boyutlarını daha da derinleştirmiştir. Hindistan-Pakistan bölünmesi sırasında yaşanan trajik olaylara, dinsel çatışmalara ve insanların bu süreçte karşılaştıkları korkunç şiddet olaylarına bir örnek teşkil eden bu öykü, dini kimliklerin kullanılarak, masum insanlara yapılan saldırıları ve katliamları şu şekilde yansıtmıştır:

“26 Temmuz 1948 Salı gününden önce yüreğimde sızlayıp duran yedi yaram vardı ve yedisi birleşip yüreğimi kocaman bir çibana dönüştürmüştü. Anne ve babamın katledilmesi yarası; kız ve erkek kardeşimin öldürülmelerinin yarası; gencecik kızımın öldürülmesi yarası, henüz süttten kesilmemiş bebeğimin boğazlanması yarası ve hayat arkadaşım, evimin hanımının öldürülmesi yarası. Allahu Ekber naraları, mübarek sakallar ve secdeye varan alınlar, o masum bedenlerdeki canları acımasız bir şekilde çıkardılar. Anam ve hayat arkadaşımın utanç verici davranışlarda bulundular! Masum bebeği annesinin gözleri önünde kıyma gibi doğradılar!”¹⁵

11 Gülseren Halıcı, “İlerici Hareket Öykücülüğünde Ana Temalar”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S. 48, 2008, s. 131.

12 Celal Soydan (çev.), *Pakistan-Hindistan Öyküleri*, Hece Yayınları, Ankara 2018, s. 234.

13 Halil Tokar (çev.), *Pakistan Hindistan Öykü Seçkisi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2016, s. 12-13.

14 Şahbaz-Büyükbaşçeci, “Saadat Hasan Mantı’nun...”, s. 83.

15 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 223.

Minnettar Gözler bölünme sırasında milyonlarca insanın yer değiştirdiği ve Hindu, Sih ve Müslüman topluluklar arasında şiddetli çatışmalar yaşandığı 1947 Hindistan-Pakistan bölünmesinin getirdiği dinsel çatışmaların ve şiddetin yansımaları olan bir öyküdür. Bu öyküde tüm ailesini kaybeden ve kendisini bir mülteci kampında bulan ana karakter, burada da travmatik olaylar yaşayan insanlarla karşılaşmış ve bu insanların dram yüklü hikâyeleri başından geçenleri hatırlamasına neden olmuştur. Kısa bir süre sonra kamptan kaçan ana karakter, gittiği yıkık bir mekânda kimi yarı gömülü pek çok Müslüman mezarı görmüştür. Burada birçok çatışmaya girdiği vücudundaki yaralardan anlaşılan bir Hindu ile karşılaşmıştır. Hindu, bölünme sırasında insanların bir yerden başka bir yere göç etmesini de simgeleyen tren yolculuğunun, pek çok insan için trajediye dönüşen ve yaşanan katliamlardan bahsetmiştir. Hindular, Sihler ve Müslümanlar, bu göç esnasında trenlerde sık sık hedef haline gelmişlerdir. Trenin durdurulması ve yolcuların saldırıya uğraması, göç sürecinde meydana gelen güvensiz ortamı, kaosu ve vahşeti gözler önüne sermektedir. Bu öykü bu tür olayların bölünmenin insanları nasıl derinden etkilediğini, acımasızca öldürüldüklerini ve hem fiziksel hem de psikolojik olarak ağır travmalara maruz bırakıldıklarını anlatması açısından da dikkat çekicidir:

“Tren hareket halindeyken birden güçlü bir patlama oldu ve tren durdu. Trenin durmasıyla birlikte, kompartımanın değişik yerlerinde yüzlerini yastıklarına gömmüş iniltiiler içinde yatmakta olan on, on beş yolcu, öfkeli aslanlar gibi ayağa fırladılar. Kimi torbasının içinden, kimi yastığının altından kirpan, kılıç ve hançerlerini çıkardı ve yıldırım hızıyla yolculara saldırmaya başladılar. Göz açıp kapayana kadar on yolcu kan revan içinde can çekişir hale getirdiler. Ölmek üzere olanlar acıdan çığlıklar atıyor, kurtulanlar ise dilleri tutulmuş halde nafile bir uğraşla kendilerini koltukların altına saklamaya çalışıyordu. Kaçma imkânı yoktu zira trenin dışında her iki tarafta silahlı cani fedailer bekliyordu. Fedailer slogan atmaya başladılar.

“Hinduizm var olsun.”

“Müslümanlar kahrolsun.”

“Mahatma Gandhi çok yaşa!”

Kadının biri pencereden atladı. Dışarıda bekleyen fedailer derhal onu yakaladı ve deneyimli elleriyle tıpkı muz soyar gibi saniyeler içinde onu anadan üryan hale getirdiler ve maharetli stenograflar gibi ateşlerini söndürmeye başladılar. Bir yandan da ortalık yerde toplu halde dolaştırıldıktan sonra utançların en kötüsüne maruz bırakılıp öldürülmek için çıplak kadınlar bir araya getiriliyordu. Bütün bunlar, zeki bir çocuğun ezberlediği çarpım tablosunu takır takır tekrarlaması gibi büyük bir beceriyle yapılıyordu.”¹⁶

Bu öykü, 1947 Hindistan-Pakistan bölünmesi sırasında yaşanan acımasız şiddet olaylarını dramatik bir şekilde gözler önüne sermektedir. Bölünme sürecinde her iki tarafta da büyük katliamlar yaşanmıştır. Öykü, toplumsal çatışmaların yarattığı insanlık dramını, özellikle de kadınların maruz kaldığı acımasızlıkları ve onurlarını korunma mücadelesini ele almaktadır. Yazar bu öyküde, din adına gerçekleşen şiddetin insanları nasıl vahşileştirebileceğini, masum insanların hayatlarını nasıl kararttığını gözler önüne sermektedir. Öykünün bu bölümünde bir gelinin onurunu koruma arzusu ve kocasına olan sevgisini trajik bir şekilde ortaya koymaktadır. Özellikle öyküde yer alan bu katliam sahnesi, bölünme sırasında kadınların maruz kaldığı şiddeti sembolize etmesi bakımından da önem taşımaktadır. Şiddetin sadece fiziksel değil, aynı zamanda psikolojik etkilerini de dile getiren Ansari, gelinin cesaretinin saldırganların bile yüreklerine dokunduğunu ve ona saygı duymalarına neden olduklarını ifade etmiştir:

“Bu tür olayları kendi gözleriyle bir kez görmüş ve bu olaylara maruz kalan kadınlardan onlarca kez dinlemiş olan çiçeği burnunda gelin, bu başlangıcın nasıl sonuçlanacağını çok iyi biliyordu. Durumun ne olduğunu bir bakışta kestirmiş ve ne yapması gerektiğine karar vermişti. Dupattasını çıkarıp yastık şekline

16 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 227-228.

getirdikten sonra damadın yaralı kolunun altına koydu ve kalkıp dışarıdaki fedailere bir göz attı. Sonra korkusuz bir şekilde bir fedainin yanına gitti.

“Mahaşe sizden bir ricam olacak.”

“Rica! Hıh! Seni sokaklarda it gibi dolaştıracağız. Analarımızın, bacılarımızın intikamını senden değil de kimden alacağız? Hadi oradan Müsle! Bu kabarıklık... vay...”

Fedai hançerinin ucunu birazcık gelinin göğsüne bastırdı; gelinin kamizinde kan belirdi. Hafif bir çığlık attı ama geri çekilmedi. Fedai etrafa bakındı, gelin iyice yaklaştı ona ve “Mahaşe, ne olur bir kadının yakarışına kulak veriniz” dedi.

Fedai sert bir tonda cevapladı: “Senin Müslüman kardeşlerin kederli Hindu kadınların yakarışlarına kulak verdiler mi acaba?”

Gelin avuç içlerini yüz hizasında birleştirip yumuşak bir sesle “Sizden istediğim şey çok basit: Beni (damadı işaret ederek) onun önünde şimdi öldürünüz, bana büyük iyilik yapmış olursunuz. Allah için, Tanrı için.”

Fedai gelinin cesaretine ilişkin hikâyeyi duymuştu; belki bu yüzden belki onun titrek sesle yalvarmasından dolayı bir şekilde yumuşadı.

Geline acıdı.

“Peki, istediğin gibi olsun” dedi ve bileğinden yakaladığı gibi onu damadın yanına getirdi.

Hançeriyle geline güçlü bir darbe indirdi. Gelin bir çığlık attı ve damadın yanına yere yığıldı. Sönmekte olan yaşamının son ışığı, iffet gururu olarak gözlerinde parladı ve o gözlerle kocasına bir kez daha baktı. Sonra dönüp katiline baktı.

Katiline dönüp baktığında gözlerindeki iffetini koruma gururu, gerçek bir minnettarlık ifadesine dönüştü...

Ne derin biri minnettarlık vardı o gözlerde! Ahh, ah! Sanki diyorlardı ki “Ey yüce ermiş, benim gibi zavallı bir kadına yaptığın bu iyilik için her bir hücrem sana müteşekkir. Ne yazık ki bunu sözcüklerle ifade edemiyorum. Ama emin ol, onun sevgilisi olarak ölüyorum. Elveda.”

Gelin takatten kesilmekte olan elini damadın yarasının üzerine koydu. Taş kesilmek üzere olan gözleri ona döndü ve bir iniltiyle son nefesini verdi.”¹⁷

“Peşaver Ekspresi” Öyküsünde Hindistan’ın Bölünmesi Sırasında Yaşanan Katliamlar

Bölünme üzerine oldukça dokunaklı bir hikâye olan Peşaver Ekspresi’nde yazar, anlatıcı olarak treni kullanmıştır. Hikâye, birçok Sih ve Hindu’nun anavatanlarını terk ederek Hindistan’a doğru yola çıktığı Peşaver istasyonundan başlamaktadır. Hikâyenin başlangıç kısmı, mültecilerin toprakları, evleri, mülkleri ve isyanlarda öldürülen komşuları için nasıl ağıt yaktıklarını anlatmaktadır. Krisen Çandar öyküsünde, Peşaver’den Ambala’ya kadar her istasyonda yaşanan şiddeti ve bu mekânların tarihsel mirasını betimlemektedir. Peşaver’de başlayan yolculuk, binlerce mültecinin kanını taşıyarak Ambala’da sona ermektedir. Sınırı geçme ve yeni bir ülkeye ulaşma sürecinde, her iki ülkeden binlerce insan, zihinsel, fiziksel, maddi ya da manevi anlamda büyük kayıplar yaşamış ve travmalar deneyimlemişlerdir.¹⁸

Peşaver’den Hindistan’a doğru hareket eden göçmenlerin acılarını, kayıplarını ve yaşadıkları dehşeti gözler önüne seren Peşaver Ekspresi dramatik, duygusal, psikolojik ve felsefi açıdan ustalıkla ele alınmıştır.¹⁹ Tren yolculuğu bir anlamda göçmenlerin kaderini ve toplumların kendi içindeki ayrışmalarını yansıtmaktadır. Kadınların kaçırmaları, tecavüze uğramaları, insanların öldürülmeleri bölünme zamanı yaşanan şiddeti ve vahşeti gözler önüne sermektedir.

17 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 228-229.

18 Abhik Pal, “On No Man’s Land: Representation of Dislocation, Dilemma, and Identity crisis in select Urdu and Hindi short stories in translation”, *International Journal of Literacy and Education*, C. 2, No: 1, 2022, s. 71.

19 Jason Francisco, “In the Heat of Fratricide: The Literature of India’s Partition Burning Freshly (A Review Article)”, *The Annual of Urdu Studies*, 1995, s. 239.

Asırlarca huzur ve barış içinde yaşayan Hint alt kıtası toplumunda İngilizlerin ettikleri zehir tohumları sebebiyle din temelli olarak 1947 Hindistan’ın bölünmesi sırasında gerçekleşen kitlesel göçlerde büyük bir kaos ortamı, şiddet ve katliamlar meydana gelmiştir. Büyük umutlarla yeni vatanlarına ulaşmak isteyen göçmenlerden pek çoğu göç sürecinde tren ile yola koyulmuştur. Tren ile güvenli bir şekilde vatanlarına ulaşmak isteyen göçmenler burada saldırılara uğramışlardır. Krişen Çandar bu öyküsünde meydana gelen insanlık dışı olayları bir trene insani özellikler yükleyerek onun ağzından aktarır. Medeniyet ve insanlık değerlerinin, ayrılık sürecinde nasıl yok edildiğine değinen yazar, 1947 ayrılığının insanlık üzerindeki trajik etkilerini, yaşanan toplu katliamları ve insanların şiddet sarmalında nasıl sıkışıp kaldığını sembolik bir şekilde anlatmaktadır:

“Lider, sıraya girin kâfirler, diye bağırdı. Topluluğa liderlik eden kişi, bölgenin en büyük toprak ağasıydı. Kanında kutsal bir cihat sıcaklığı duyuyordu. Kâfirler taş putlar gibi hareketsizdi. Topluluktakiler onları iteleyerek sıraya soktular. İki yüz kişi! İki yüz canlı ceset! Yüzleri küle dönmüş, gözleri fezadan yağacak ok yağmurunu hissetmiş gibi.

Açılışı Beluçi askerler yaptı. On beş kişi açılan ateşle yere yığıldı.

Burası Taksila istasyonuydu.

Yirmi kişi daha düştü! Burada Asya’nın en büyük üniversitesi vardı ve binlerce öğrenci bu kültür ve medeniyet beşiğinde eğitim görüyordu.

Elli kişi daha öldürüldü!

Taksila müzesinde çok güzel Tanrı heykelleri vardı, taş yontuculuğunun şaheser örnekleri, kadim medeniyetin parıldayan meşaleleri!

Elli kişi daha öldürüldü!

Arkada Sirkap sarayları, amfitiyatro ve millerce geniş bir araziye yayılmış arkeolojik bir şehrin kalıntıları; Taksila’nın geçmişteki azametinin görkemli yansımaları.

Otuz daha öldürüldü!

Burada Kanişka hüküm sürmüştü, insanların güvenlik içinde yaşamasını sağlamış, onları huzur ve refaha kavuşturmuştu.

Yirmi beş kişi daha öldürüldü.

Buralarda Buddha’nın hikmet nağmeleri çınlamıştı, Budist rahipler bu topraklarda sevgi, huzur ve barış dersi vermişlerdi.

Son grubun da eceli geldi. Hindistan sınırlarında ilk kez burada İslam bayrağı dalgalanmıştı; eşitlik, kardeşlik ve insanlık bayrağı!

Hepsi öldü. Allahu Ekber!”²⁰

Hindistan bölünmesi sırasında insanların yaşadığı dehşeti, birbirlerine karşı uyguladıkları şiddeti ve bu şiddetin nasıl bir insanlık dramına dönüştüğünü ortaya koyan bu öyküde, toplu katliam, kaçırılma, dinsel farklılıklara dayalı ayrımcılık gibi olaylar aktarılır:

“Kısa bir süre sonra Müslüman bir görevli beni aramaya başladı ve göçmenlerin üzerindeki takı, nakit ve diğer kıymetli eşyaları aldı. Sonra dört yüz kişiyi vagonlardan çıkarıp istasyona dizdiler. Bunlar boğazlanacak koyunlardı zira biraz önce Müslüman muhacirleri iki numaralı platforma getiren trende dört yüz Müslüman eksik çıkmıştı, elli Müslüman kadın da kaçırılmıştı. Bu yüzden Pakistan ile Hindistan arasındaki nüfus orantısını sağlamak için elli kadın seçilerek trenden indirildi. Dört yüz yolcu da kılıçtan geçirildi.

20 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 38-39.

Müslüman görevliler bir daire oluşturmuştu, ellerinde bıçaklar vardı; büyük bir sürat ve beceriyle sırası gelen göçmeni bıçaklarının hedefi yapıyorlardı. Birkaç dakika içinde dört yüz göçmenin işi bitirildi. Sonra ben yoluma devam ettim. Artık bedenimin her zerresinden iğrenmeye başlamıştım. Kendimi o kadar iğrenç ve kirletilmiş hissediyordum ki sanki şeytan beni cehennemden itekleyerek Pencab'a atıvermişti. Attari'ye ulaştığımda ortam biraz değişmişti. Moğolpura'da Beluçi askerler değiştirilmiş onların yerlerini Doogar ve Sih askerler almıştı. Ancak Attari'ye ulaştığımızda Hindu göçmenler o kadar çok Müslüman cesedi gördüler ki mutluluktan havalara uçtular.”²¹

Öyküde, tren Müslüman göçmenleri taşımakta ve yolculuk boyunca Hindular, Sihler ve diğer gruplar tarafından saldırıya uğramaktadır. Hinduların, Müslümanların ceset yığınlarıyla karşılaşmaları ve göçmenlerin bu duruma sevinçle karşılık vermeleri, bölünme sürecinin ne kadar acımasız ve insanlık dışı olduğunu göstermektedir. Bölünme sırasında, her iki taraf da diğer göçmenlere saldırarak katliamlar yaşanmasına sebebiyet vermişlerdir. Bu durum, sadece bir göç hareketi değil, aynı zamanda büyük bir intikam ve nefret duygusuyla beslenen bir şiddet dalgası olduğunu göstermektedir:

Bağımsız Hindistan sınırına gelmiştik, yoksa bu kadar güzel manzaralar göremezdik. Amritsar istasyonuna ulaştığımda Sihlerin naraları yeri göğü inletiyordu. Burada da Müslüman ceset yığınları vardı ve Hindu, Cat, Sih ve Doogarlara her vagona göz atarak av var mı av, yani Müslüman var mı diye soruyorlardı. Bir vagona dört Hindu Brahman binmişti. Saçları tepede topuz yapılmış, uzun örükler, üzerinde Rama adı yazılı dhotiler giymiş, Haridvar'a yolculuk yapıyorlardı. Burada bir vagona sekiz on tane de Sih ve Cat binmişti. Elleri mızrak ve tüfeklerle Doğu Pencab'a av aramaya gidiyorlardı.”²²

Bu dönemdeki toplumsal çöküşün, şiddetin ve etnik nefretin derinliğinin dile getirildiği öyküde, 1947'de Hindistan'ın bölünmesi sırasında, insanların hayatta kalabilmek adına sahte kimliklere büründüklerine değinilmiştir. Öyküde dört Müslümanın, Brahman kılığına girip kurtulmaya çalıştıkları ancak Müslüman olduklarının anlaşılmasının ardından, bu dört kişinin orada öldürüldükleri hikâye edilmiştir. Ayrıca yazar öyküsünde kadın, çocuk, genç ve yaşlı demeden herkesin öldürülmesi ile bölünme döneminin acımasız gerçekliğini gözler önüne sermektedir. Pencap bölgesinde geleneksel olarak kutlanan bir tarım bayramı olan Bisaki Bayramı'nın Cat'ın mızrağında bir bebek cesedi sallanarak kutlanması insanî değerlerin nasıl altüst olduğunu, kutlama sembollerinin bile katliama alet edildiğini ifade etmektedir:

“Bir vagona dört Hindu Brahman binmişti. Saçları tepede topuz yapılmış, uzun örükler, üzerinde Rama adı yazılı dhotiler4 giymiş, Haridvar'a yolculuk yapıyorlardı. Burada bir vagona sekiz on tane de Sih ve Cat binmişti. Elleri mızrak ve tüfeklerle Doğu Pencab'a av aramaya gidiyorlardı. Onlardan biri o dört kişiden biraz kuşkulandır gibi oldu. Brahmanlardan birine sordu: “Yüce Brahman, yolculuk ne tarafa?”

“Haridvar'a, kutsal ziyarete gidiyoruz.”

“Gerçekten Haridvar'a mı gidiyorsunuz yoksa Pakistan'a mı kaçırıyorsunuz?”

“Efendi, Allah'tan korkun” deyiverdi diğer Brahman. Cat güldü.

“Gel öyleyse birlikte korkalım Allah'tan... Hey arkadaşlar, buraya bakın, nihayet bir av buldum. Diyor ki, Allah'tan korkun.” Bunu söyledikten sonra mızrağını sahte Brahmanın bağına saptı. Öteki Brahmanlar kaçmaya kalkıştılar. Diğer Catlar onları yakaladılar.

“Böyle gidilmez yüce Brahman, doktor muayenesinden geçmelisin. Haridvar'a gitmeden önce doktor muayenesi şart.”

21 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 42-44.

22 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 43.

Doktor muayenesinden kasıt sünnet kontrolüydü, sünnetli olanları oracıkta öldürüyorlardı. Brahman kılığına girip canlarını kurtarmak için o bölgeden kaçmaya çalışan dört Müslüman orada öldürüldü ve ben yola devam ettim.

Yolda bir ormanlık alanda beni durdurdular. Hindu göçmenler, askerler, Cat ve Sihler hepsi inip ormana doğru koştu. Büyük bir Müslüman asker birliği onlara saldırmak için geliyor sandım. Bir de ne göreyim, ormanda çok sayıda Müslüman köylü, çoluk çocuklarıyla saklanmış haldeydi. “Yaşasın Sih! Yaşasın Hindu!” naralarıyla orman inledi. Köylüleri kuşattılar. Yarım saat içinde hepsinin işini bitirdiler. Genç, yaşlı, kadın, çocuk hepsini öldürdüler. Bir Cat’ın mızrağında bir bebek ölüsü vardı ve onu havada sallayarak “Bisaki bayramı geldi, Bisaki kutlu olsun!” diye bağıyordu.”²³

Krişen Çandar’ın Peşaver Ekspresi öyküsü 1947 bölünmesi sırasında insanların hem bireysel hem de toplumsal olarak nasıl bir çöküş yaşadığını göstermektedir. İnsanların yaşamları, idealleri ve umutları bu süreçte meydana gelen şiddet ve kaosla yerle bir olmuştur. Öyküde genç neslin temsilcisi olan genç kızın öldürülmesi, ideallerin ve insan onurunun yıkımını simgelemekte ve bu şiddet döngüsünde insanlığın kaybedildiğini vurgulamaktadır:

“Gece saat ikide Ambala’dan hareket ettim ve on mil gittikten sonra durduruldum. Birinci mevki vagon içeriden kilitliydi. Bu yüzden pencere camları kırıldı ve saldırganlar içeri daldılar. Komiser vekili, karısı ve küçücük çocukları orada katledildi. Komiser vekilinin genç bir kızı vardı; çok güzeldi, kolej öğrencisiydi. Gençlerden birkaçı onun kurtarılması gerektiğini düşündü. Bu güzellik, bu alım, bu gençlik birilerinin işine yarayabilirdi. Hemen genç kızı ve takı sandığını omuzlayıp trenden indiler ve ormana daldılar. Kızın elinde bir kitap vardı.

O arada, kızı serbest mi bırakalım yoksa öldürelim mi diye aralarında tartışmaya başladılar. “Beni niçin öldürüyorsunuz? Beni Hindu yapın, sizin dininize gireyim. Sizden biri benimle evlensin, canımı almakla elinize ne geçecek?”

İçlerinden biri “Doğru söylüyor. Bence...”

Diğeri, arkadaşının sözünü kesip “Bence işini bitirmek en iyisi” dedi ve kızın karnına bıçağı sapladı. “Yürüyün, haydi trene. Bu ne gereksiz tartışmadır böyle!”

Kız ormanda çimenlerin üzerinde debelene debelene öldü. Kitabı, kanıyla sırlıklam oldu. John Strachey’in “The Theory and Practice of Socialism” kitabını okuyordu. Zeki bir kız olmalı. Yüreğinde, ülkesi ve ulusuna hizmet etme isteği taşıyor olmalı. Ruhunu, birine âşık olma, birini arzulama, birine sarılma, bir bebeğe süt emzirme duygularıyla dolu olmalı. O bir kızdı, bir anneydi, bir kadındı, bir sevgiliydi. O kâinatın kutsal yaratılış giziydi. Oysa şimdi cesedi ormanda yatmaktaydı; çakallar, akbabalar ve kargalar onu tırmalayarak parçalayacaklardı.”²⁴

Minnettar Gözler, 26 Temmuz 1948’de başlamakta ve bölünmeden sonra yaşanan bireysel travmalar ile göçmen kamplarındaki yaşantıyı ele almaktadır. Geçmişe dönüşlerle trajik olayları dile getiren Ansari, ana karakterin bir Müslüman olduğu anlaşılrsa da, bu karaktere isim vermemesi ile yaşanan dramları evrensel boyuta taşımıştır.

Peşaver, Ekspresi Hindistan’ın 1947 yılında bölünmesi ile gerçekleşen kitlesel göçleri ve çatışmaları ele almaktadır. Tren yolculuğu sırasında yaşanan trajedileri ve katliamları aktaran Çandar’ın öyküsünü daha dışa dönük, toplumsal bir perspektifle ele aldığı söylenebilir. Tren yolculuğu sırasında gerçekleşen toplu katliamlar, göçmenlerin çaresizliği ve insanların acımasızlığı büyük bir trajedinin parçası olarak yansıtılmıştır. Hindistan’ın bölünme zamanı gerçekleşen insanlık dışı olayları cansız bir nesne olan “tren” üzerinden yansıtan Krişen Çandar, ortaya çıkan vahşeti bir insan ağzından aktarmaktan imtina etmiştir. Çandar, Müslümanlara yapılan saldırıları kaleme aldığı

23 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 43-44.

24 Soydan, *Göç Öykü...*, s. 46-47.

öyküsünde tarafsız ve cesur bir rol üstlenmiştir. Ayrıca öykü, Hindu ve Müslümanların göç sürecinde var olma çabalarına da değinmektedir.

Minnettar Gözler’de karakter bireysel bir dramın parçasıyken, Peşaver, Ekspresi öyküsü bireysel karakterlerin derinliğine çok fazla inmez, karakterler toplumsal bir trajedinin sembolleridir. Minnettar Gözler, kişisel kayıplar, şiddet ve acı üzerine daha bireysel bir anlatı sunarken Peşaver Ekspresi, dini farklılıklar nedeniyle insanlar arasındaki nefreti ve kitlesel katliamları vurgulamakta aynı zamanda insanların onurlarını ve sevdiklerini korumak için mücadele ettiklerine dikkat çekmektedir. Minnettar Gözler’de mekân daha kişisel ve sınırlı tutulurken, Peşaver Ekspresi’nde Hindistan-Pakistan sınırı boyunca göçmenleri taşıyan tren ve bu trenin çeşitli şehirlerde durmasıyla geniş bir mekân olgusu sağlanmıştır.

Bölünme zamanı, artan baskılar ve her iki tarafın da karşılıklı suçlamalarda bulunduğu bir dönemdir. Büyük oranda gözlemci bakış açısıyla anlatılan Peşaver Ekspresi’nde yazar ana karakter olarak bir treni kurgulamıştır. Tren, her iki tarafın (Hindu-Sih ve Müslümanlar) yaşadığı şiddet ve trajedileri anlatırken tarafsız bir duruş sergilemeye çalışmaktadır. Öykü Hindular, Sihler ve Müslümanlar arasında yaşanan çatışmalar, her bir grubun çektiği acılar ve karşılıklı şiddet eylemleri üzerine kuruludur. Krişen Çandar’ın, her iki tarafın da yaşadığı acılara yer vererek anlatımda belirli bir tarafı kayırmadan objektif bir tutum sergilediği söylenebilir. Öykü boyunca savaşı, göçü, acıyı, katliamı, kan donduran detaylarla görüntülemesine rağmen yazar öyküyü Hindular ve Müslümanlar için birlik, beraberlik ve umut mesajları ile bitirmiştir. Hayatullah Ansari’nin bir Müslüman olan ana karakterin yaşadığı kayıpları ve travmaları anlattığı öyküsü için net olarak tarafsız bir tutum sergilediğini söyleyemesek de öykü sonunda yaşanan çelişkili duygular ile şiddetin her iki taraf için de ne kadar derin etkiler bıraktığını göstermektedir.

Sonuç

Bu çalışmada, 1947 Hindistan’ın bölünmesi sırasında yaşanan insanlık dramı ve katliamlar, Krişen Çandar’ın “Peşaver Ekspresi” ve Hayatullah Ansari’nin “Minnettar Gözler” öyküleri üzerinden incelenmiştir. Hayatullah Ansari’nin “Minnettar Gözler” öyküsü, bölünmenin bireyler üzerindeki psikolojik etkilerini ve aile bağlarının koparılmasının yarattığı acıları ön plana çıkarmaktadır. Öykü, ana karakterin ailesini kaybetmesinin yarattığı derin yarayı ve toplumdaki kin ve nefretin insanları nasıl vahşileştirdiğini gözler önüne sermektedir. “Minnettar Gözler” öyküsü aynı zamanda insanlığı sorgulayan, vicdanları uyandıran ve okuru düşüncelere sevk eden bir eserdir. Öykü, şiddetin ve fanatizmin yarattığı yıkımın yanı sıra, insanın içindeki iyiliğe dair de umut vermektedir.

Krişen Çandar’ın “Peşaver Ekspresi” öyküsü ise bölünmenin toplumsal boyutuna ve kitlesel şiddete vurgu yapmaktadır. Öykü, göç yolculuğu esnasında insanların maruz kaldığı vahşeti ve insanlık dışı olayları çarpıcı bir şekilde ortaya koymaktadır. Her iki öyküde de yüzyıllardır aynı topraklarda yaşayan insanların bölünme ile birlikte birbirlerinin düşmanları hâline geldiklerini ve din farklılıkları yüzünden kitlesel katliamların yaşandığına vurgu yapılmaktadır. Her iki öykü de, bölünmenin sadece siyasi bir olay değil, aynı zamanda insanlık tarihinde derin izler bırakan bir trajedi olduğunu göstermektedir. Her iki yazar, gözlemedikleri bu olayları kendi bakış açılarından gerçekçi bir dille ve duygusal bir derinlikle aktararak, okuyucuda derin bir etki bırakmaya çalışmışlardır.

Kaynakça

- DAR, Faruk Ahmed, “Jinnah and The Lahore Resolution”, *Journal of Research Society of Pakistan*, C. 52, No: 1, 2015, s. 127-155.
- FRANCİSCO, Jason, “In the Heat of Fratricide: The Literature of India’s Partition Burning Freshly (A Review Article)”, *The Annual of Urdu Studies*, 1995, 227-250.
- GÖRGÜN, Hatice, “Yeni Delhi-Jaipur-Agra Üçgenindeki Mev Halkının Göç Dönemindeki Anılarından Seçmeler”, *Doğu Göç Edebiyatı*, Demavend Yayınları, İstanbul 2017, s. 137-146.
- HALICI, Gülseren, “İlerici Hareket Öykücülüğünde Ana Temalar”, *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, S. 48, 2008, s. 127-134.
- İŞSEVER, Muhsin Ramazan, “Avrupalıların Hint Alt Kıtasındaki Sömürgecilik, Şarkiyat Faaliyetleri ve Warren Hastings”, *Avrasya’da Türkiyat ve Şarkiyat Çalışmaları*, Demavend Yayınları, İstanbul 2018, s. 220-226.
- KUYUMCU, Hakan, *Pakistan Tarihi (1857-1958)*, Sagem Yayıncılık, Konya 2018.
- NAHEED, Ishrat, “Hayatullah Ansari: personality and literary achievements”, 2014.
- PAL, Abhik, “On No Man’s Land’: Representation of Dislocation, Dilemma, and Identity Crisis in Select Urdu and Hindi Short Stories in Translation”, *International Journal of Literacy and Education*, C. 2, S. 1, 2022, s. 69-71.
- “Profile of Krishn Chander”, t.y., (Çevrimiçi) <https://www.rekhta.org/authors/krishn-chander/profile>.
- SOYDAN, Celal, (çev.), *Göç Öyküleri*, Hece Yayınları, Ankara 2018.
- SOYDAN, Celal, (çev.), *Pakistan-Hindistan Öyküleri*, Hece Yayınları, Ankara 2018.
- ŞAHBAZ, Davut-BÜYÜKBAHÇECİ, Esra, “Saadat Hasan Manto’nun ‘Sahay’ ve Khuswant Singh’in ‘Pakistan Treni’ adlı eserlerinde Bölünmenin Acıları”, *Türkiye’de Pakistan Çalışmaları I*, Ankara, Apam, 2023, s. 71-92.
- TOKER, Halil, (çev.), *Pakistan Hindistan Öykü Seçkisi*, Kaknüs Yayınları, İstanbul 2016.

Extended Abstract

After the failure of the Independence War initiated by the people of the Indian subcontinent in 1857, the British took control of the country's administration and imposed heavy sanctions on the local population. They also intervened divisively in social, political, and cultural life. In response to the outcomes of World War II and the increasing independence movements in the region, the British decided to withdraw from the subcontinent. As a result of their departure, two independent countries emerged: Pakistan on August 14, 1947, and India on August 15, 1947. Throughout history, the Indian subcontinent, which has been a land where many nations migrated and established dominance, witnessed mass migrations, with millions of people displaced. During this period, Muslims who remained in Indian territories were forced to migrate to Pakistan, while Hindus and Sikhs who remained in Pakistan had to migrate to India. This era saw one of the rarest instances of mass migrations in history, where communities that had coexisted for centuries became enemies, leading to massacres, looting, theft, abductions, and rapes—acts of inhumanity.

The 1947 Partition of India resonated widely in Urdu literature, becoming one of its central themes. Many writers and poets of this time addressed the violence and atrocities in their works. The short story "Grateful Eyes," written by Hayatullah Ansari, vividly portrays the deep wounds caused by the communal conflicts and religious fanaticism in India, exploring the complex emotions and moral dilemmas within individuals. The story, set on July 26, 1948, follows the memories of a character who survived a tragic past. The protagonist, a man suffering immense pain due to the loss of his family and loved ones, narrates his experiences. His losses include his family, children, and wife, each leaving unhealable scars on his soul. The brutal murders of his family—his daughters, his infant child, and his life partner—inflicted irreparable damage. Additionally, the humiliating and disgraceful treatment of his mother and wife deepens the trauma.

The story reflects the tragic events, sectarian conflicts, and horrifying acts of violence encountered by people during the partition of India and Pakistan. It delves into the religious identities that were used as justification for attacks on innocent people. The centuries-old harmonious coexistence in India was shattered by the seeds of division sown by the British, leading to chaos, violence, and massacres during the mass migrations of 1947. Many migrants, hoping for a new life in their new homeland, embarked on journeys by train, only to be attacked during their travels.

Krishen Chandar, in his story, narrates these inhumane events from the perspective of a train. The author addresses how civilization and human values were destroyed during the separation, symbolically representing the tragic effects of the 1947 partition on humanity, the mass killings, and how people were trapped in the midst of violence. The period of partition was marked by increased pressure and mutual accusations from both sides. In *Peshawar Express*, which is largely told from an observational perspective, the train is imagined as the main character. The train describes the violence and tragedies experienced by both sides (Hindus, Sikhs, and Muslims) while attempting to maintain a neutral stance. The story is based on the conflicts between Hindus, Sikhs, and Muslims, highlighting the suffering and reciprocal acts of violence endured by each group.

It can be said that Krishen Chandar portrays the pain experienced by both sides, maintaining an objective stance in the narrative without favoring one particular group. On the other hand, in *Shukur Guzar Ankhen*, Hayatullah Ansari recounts the losses and traumas experienced by a Muslim protagonist. Although it is difficult to assert that the story maintains a completely neutral tone, it illustrates, through the conflicting emotions at the end, how deeply violence affected both sides.

This study analyzes how the massacres committed by people who became enemies due to the partition of India in 1947 are depicted in the stories "Peshawar Express" by a Hindu writer, Krishan Chander, and "Shukur Guzar Ankhen" by a Muslim writer, Hayatullah Ansari.

Yazar Adı-Soyadı ----- Author Name-Surname	Mehmet Kemal ÇAKMAKÇI Mehmet Kemal ÇAKMAKÇI
Yazar Katkı Oranı ----- Author Contribution Percentage	Eşit Equal
Makale Adı ----- Article Name	“Minnettar Gözler” ile “Peşaver Ekspresi” Adlı Öykülerde Hindistan’ın Bölünmesi Sırasında Yaşanan Katliamlar Massacres During the Partition of India in the Stories “Shukur Guzar Ankhen” and “Peshawar Express”
Geliş - Kabul Tarihi ----- Received-Accepted Date	30 Eylül 2024 - 30 Kasım 2024 30 September 2024 - 30 November 2024
Hakem Sayısı ----- Reviewers	Ön İnceleme: Beş iç hakem (Editör, Yayın Kurulu, Alan Editörü, Türkçe ve İngilizce Dil Editörleri) İçerik İnceleme: İki dış hakem Preview: Five internal reviewer (Editor, Editorial Board, Field Editor, Turkish and English Language Editors) Content Review: Two external reviewer.
Etik ----- Ethic	Bu çalışmada etik ilkelere uyulmuştur. Ethical principles were followed in this study.
Benzerlik Taraması ----- Plagiarism Checks	Yapıldı - iThenticate Done - iThenticate
Çıkar Çatışması ----- Conflict of Interest	Çıkar çatışması yoktur. There is no conflict of interest.
Finansman ----- Grant Support	Herhangi maddi bir destek alınmamıştır. No financial support was received.
Etik Beyan ----- Ethical Statement	
Etik Kurul İzni ----- Ethics Committee Approval	
Telif Hakkı ----- Copyright	Yazarlar dergide yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler. Authors retain the copyright of their article.